Valiokunnan mietintö MmVM 10/2016 vp– HE 180/2016 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista sekä laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain 25 §:n ja maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista sekä laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain 25 §:n ja maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta (HE 180/2016 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- maatalousneuvos Esko Juvonen, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitussihteeri Mika Saari, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Aulis Kuusela, Maaseutuvirasto
- maaseutuyksikön päällikkö Ritva Rintapukka, Etelä-Pohjamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- kehityspäällikkö Esa Ala-Kantti, OP Ryhmä
- tutkimuspäällikkö Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kehityspäällikkö Ari Enroth, ProAgria Keskusten Liitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- valtiovarainministeriö
- toiminnanjohtaja Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- oikeusministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista. Valtiontakaukset myönnettäisiin pankkien antamille maksuvalmiuslainoille ja rahoitettaisiin maatilatalouden kehittämisrahastosta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi kahta la-

kia siten, että korkotukilainojen ja valtionlainojen lyhennysten maksun lykkäysvuosien sekä valtionlainojen korkovapaavuosien kokonaismäärää lisättäisiin. Lakiehdotusten tarkoituksena on helpottaa maatalouden toimintaympäristön muutoksista aiheutuneita tilapäisiä taloudellisia vaikeuksia maatiloilla.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Viitaten esityksen perusteluihin valiokunta toteaa, että maatalousmarkkinoilla on tapahtunut odottamattomia markkinahäiriöitä, joiden seurauksena tuottajahinnat ovat laskeneet merkittävästi. Erityisen voimakas vaikutus on ollut Venäjän 2014 asettamalla elintarvikkeiden tuontikiellolla. Vuoden 2015 maaliskuussa EU:ssa luovuttiin maitokiintiöistä, mikä on johtanut maitomarkkinoiden ylituotanto- ja häiriötilanteeseen koko EU:n alueella. Tästä syystä maidon tuottajahinta on laskenut 16 prosenttia helmikuusta 2014 helmikuuhun 2016. Sianlihan tuottajahinta on laskenut 15 prosenttia, broilerin 11 prosenttia, leipävehnän 8 prosenttia ja naudanlihan 7,5 prosenttia. Samaan aikaan tuotantopanosten hintojen nousu on jatkunut energiakustannuksia (sähkö ja polttonesteet) lukuunottamatta, mikä on nopeasti johtanut siihen, että maatilojen lyhyen aikavälin maksuvalmius on heikentynyt ja tiloilla on vaikeuksia selviytyä normaalin toiminnan aiheuttamista juoksevista kustannuksista tai velkojen lyhennyksistä. Tässä tilanteessa tiloilla ei ole riittävästi mahdollisuuksia kehittää toimintaansa tai tehdä korvausinvestointeja. Maatilojen maksuvalmiusongelmat pahenivat edelleen maataloustukien maksatusten viivästyessä vuosina 2015 ja 2016.

Esityksen perusteluista käy ilmi myös, että luonnonvarakeskuksen maaliskuussa 2016 julkaisema ennuste vuoden 2015 tuloksista osoittaa maatilojen yrittäjätulon laskeneen vuodesta 2014 noin 40 prosenttia, keskimäärin 9 700 euroon tilaa kohti. Ennusteen mukaan maatalouden yhteenlaskettu yrittäjätulo koko maassa alenisi vuoden 2014 noin 558 miljoonasta eurosta vuoden 2015 noin 350 miljoonaan euroon. Vuosina 2000—2014 maatalouden yhteenlaskettu yrittäjätulo on ollut vuosittain keskimäärin 820 miljoonaa euroa ja vuoden 2010 jälkeen se on jatkuvasti laskenut. Ennusteen mukainen vuoden 2015 maataloustulo on laskenut vuoden 2010 maataloustulosta noin 60 prosenttia. Suurimmat maksuvalmiusongelmat ovat tällä hetkellä maito- ja sikatiloilla ja ne korostuvat etenkin viime vuosina suuria investointeja tehneillä tiloilla, joilla velkataakka on suuri ja jotka eivät tästä syystä ole ehtineet varautua odottamattomiin hinnan muutoksiin. Tämä joukko on kuitenkin se, joka tulevina vuosina kannattelee alkutuotantoamme ja sen tason säilymistä kotimaista kulutusta vastaavalla tasolla.

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista. Valtiontakausjärjestelmän kriteerien ***tulee olla*** mahdollisimman yksinkertaisia takauksen hakijoiden ja viranomaisten hallinnollisen taakan välttämiseksi. Valtiontakaukset otetaan käyttöön luottolaitosten myöntämille maksuvalmiuslainoille. Takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä on 30 prosenttia maatalousyrittäjän kahden edellisvuoden myyntitulojen ja maataloustukien yhteenlasketusta keskiarvosta, kuitenkin enintään 110 000 euroa ja vähintään 30 000 euroa. Valtiontakaus voi koskea enintään 70 prosenttia takauksen kohteena olevan lainan määrästä. Laina-aika on enintään seitsemän vuotta, johon voi si-

sältyä enintään kaksi lyhennysvapaavuotta. Takaus voidaan myöntää lainalle, jonka luotonantaja myöntää maatalousyrittäjälle maatalouden tuotantotoiminnan maksuvalmiuden parantamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että takaus voidaan myöntää myös turkistuottajalle. Takauksen saajalta peritään valtiolle vastaavaa takausmaksua kuin maatalouden investointeihin myönnettävissä valtiontakauksissa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että maksuvalmiustilanteen helpottamisesta hakijalle aiheutuvat rahoituskulut muodostuvat mahdollisimman alhaisiksi. Takausten myöntämiseen liittyvissä menettelyissä noudatetaan soveltuvin osin rakennetukilain vastaavia menettelyjä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan rakennetukilain ja sitä edeltäneen rahoituslain nojalla myönnettyjen valtion- ja korkotukilainojen maksuhelpotusten määrän lisäämistä kolmella vuodella yhteensä kahdeksaan vuoteen. Korkotuen tai korkoetuuden määrää ei kuitenkaan nosteta siitä, mitä tuensaajalle on alun perin myönnetty. Erilaiset menettelyt rakennetukilain ja rahoituslain nojalla myönnettyjen maksuhelpotusten myöntämisessä yhtenäistetään.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen 2. ja 3. lakiehdotusta on tarkoitus soveltaa lainoihin, jotka on myönnetty ennen ehdotettujen lainmuutosten voimaantuloa. Tämä on välttämätöntä jo siitäkin syystä, että 3. lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvia lainoja ei ole myönnetty vuoden 2008 jälkeen. Koska 2. lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvia lainoja myönnetään edelleen, kyseiseen lakiehdotukseen on otettu selkeyden vuoksi säännös lain soveltamisesta myös ennen lain voimaantuloa myönnettyyn lainaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämä lainsäädäntö tulee koskemaan myös jo syksyllä 2016 erääntyneitä lainaeriä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 180/2016 vp sisältyvät lakiehdotukset.*

Helsingissä 21.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jari Leppä kesk
varapuheenjohtaja Reijo Hongisto ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Lasse Hautala kesk

jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Mats Nylund r
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius